

Homo Digitalis

Digitalisaatio tunkeutuu jokaisen suomalaisen elämään ovista ja ikkunoista. Veroilmoituksen teko netissä ja sähköiset reseptit ovat suurimmalle osalle jo arkipäivää, pankkiasioinnista nyt puhumattakaan. Raha on ollut pelkkiä numeroita jo vuosikymmeniä. Tili ei enää tunnu palkkapussin painona poplarin povitaskussa, vaan näkyy ainoastaan verkkopankin sivuilla omia aikojaan pienentyvinä numeroina.

Digitalisaatio tekee vahvasti tuloaan myös työpaikoille. Yhtenä seurauksena on tiedon määrän valtava kasvu. Sitä taas ei voi hallita ilman uusia sovelluksia, jotka omalta osaltaan lisäävät tietomäärää. Informaatiotulva on rajaton ja loputon. Hetkittäin on pakko pysähtyä miettimään, mikä tieto on tärkeää ja mikä ei. Nykyään ei siitäkään voi olla varma: itselle tarpeeton tieto voi olla arvokas jollekin toiselle. Sähköisen lomakkeen jokainen kenttä on täytettävä säntillisesti, vaikka tiedoilla ei itse mitään tekisikään.

Myös ympäristöt digitalisoituvat

Työympäristöt muuttuvat myös aikamoista vauhtia. Omat työhuoneet korvataan monitoimitiloilla, joiden täyttöastetta mitataan. Tarpeeton tila jätetään kiinteistön omistajan päänsäryksi, tai täytetään naapurin työntekijöillä. Pelisäännöt menevät uusiksi ja yhteentörmäyksiä sattuu, kun turvallisista kotikoloistaan häädetyt tietotyöläiset etsivät reviiriään kuin ennenaikaisesti pesästään pudonneet variksenpoikaset.

Myös kaikenkarvaisia vempaimia tulee merkkinoille jatkuvasti. Uusimpien tulokkaiden joukossa on hyvinvointia mittaava sormus. Minikokoinen tietokone mittaa kehon liikettä, sykettä ja lämpötilaa. Tiedot siirretään älypuhelimelle, joka antaa henkilökohtaisia ohjeita ja suosituksia unen, palautumisen ja aktiivisuuden suhteen.

Homo Digitalis

Tällainen laite herättää muutamia kysymyksiä. Onko Homo Sapiensista tullut Homo Digitalis, eli olemmeko niin etääntyneet omasta itsestämme, että emme pysty arvioimaan omaa hyvinvointiamme ilman teknisiä apuvälineitä? On tietysti totta, että stressi saattaa hiipiä hälyttäviin lukemiin ilman että ihminen rekisteröi muutosta. Yöuni lyhenee huomaamatta, työpäivästä palautuminen kestää kauemmin, viikonlopun jälkeen joutuu raahautumaan väsyneenä työpaikalle ja niin edelleen. Nämä oireet meidän kuitenkin pitäisi pystyä tunnistamaan.

Ehkä tässä onkin pohjimmiltaan kyse siitä, että hyvinvointisi kiinnostaa muitakin kuin sinua itseäsi. Jatkuva, huomaamatta tapahtuva mittaaminen antaa esimerkiksi työnantajallesi mahdollisuuden puuttua työyhteisösi vallitseviin epäkohtiin, joista et halua tai kehtaa puhua ääneen. Myös organisaatiosi tai työympäristösi muutosten vaikutuksista saadaan mitattua tietoa sen sijaan, että sinua kiusattaisiin vähän väliä erilaisilla kyselyillä. Teknisestä näkökulmasta voisi olla mahdollista esimerkiksi säätää tilojen olosuhteita hyvinvointisi perusteella, sekä seurata kehosi reagointia säätötoimenpiteisiin. Onkohan tämä se unelmien digitaalivas?

Vaarantaako digitalisaatio yksityisyyden?

Hiljattain julkaistun tutkimuksen mukaan avioliitossa elävät ovat muita onnellisempia. Etusormessa komeileva vihkisormus on siis omanlaisensa hyvinvointisormus. Niinpä vihkisormuksen unohtuminen yöpöydälle työmatkan ajaksi saattaa aiheuttaa stressireaktion kummallekin osapuolelle.

Menneinä aikoina sormus myös symboloi valtaa, joka hallitsijalla oli. Tärkeät päätökset vahvistettiin sinetillä, johon painettiin hallitsijan sormuksen jälki. Nykyajan digitaalinen sinettisormus puolestaan saattaa vähentää sormuksen käyttäjän vaikutusvaltaa omiin asioihinsa.

Oleellinen kysymys kuuluu, millaisen digitaalisen jäljen jätämme bittiavaruuteen ja kuka pääsee siihen käsiksi. Voidaanko siitä päätellä ihmisen sairauksia, tai vaikkapa todeta työyhteisön keho johtamiskulttuuri? Entä työntekijöiden keskinäisten suhteiden laatu, taukojen pituus, tai työnteon aktiivisuus? Entä mitä siitä seuraa, jos tapahtuu vuoto ja kaikesta henkilökohtaisesta tiedosta tulee yhtäkkiä julkista? Voiko digitaivaan tavoittelusta tullakin vahingossa henkilökohtainen digihelvetti? Näihin kysymyksiin on syytä löytyä pikaisesti hyviä vastauksia, muuten digiloikasta tulee pelkkää digikompuointia.

22. helmikuuta 2017, Esa Halmetoja.

